

OFTALMOPEDIE

Mgr. Jitka Šťastná

Katedra technické a informační výchovy

Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky

CO NÁS ČEKÁ

**OFTALMOPEDIE
JAKO OBOR**

**OFTALMOPEDIE
ve spolupráci s
dalšími obory**

TERMINOLOGIE

SBÍRKA BÍLÁ PASTELKA 9.-11.10. 2023

OFTALMOPEDIE JAKO OBOR

- z řeckých slov
  - **ophtalmos** = oko
  - **paidea** = výchova
- obor zabývající se **rozvojem, výchovou** a **vzděláváním** osob se zrakovým postižením
- jeden z oborů speciální pedagogiky
- **Tyflopedie** – synonymum (člověk se ZP ve společnosti)
- Zahraničí: speciální pedagogika zrakově postižených

OFTALMOPEDIE JAKO OBOR

- **CÍL OBORU:** maximální rozvoj jedince se ZP
  - **PŘEDMĚT OBORU:** zkoumání ped. jevů na ZP
1. **Maximální socializace** (snaha o „odbourání“ strachu a izolace vůči okolnímu světu)
  2. zajištění **adekvátních podmínek pro vzdělávání** (dětství + dospělost)
  3. **Příprava na povolání** (výběr povolání a uplatnění na trhu práce)
  4. Akceptace a **společenské postavení**

OFTALMOLOGIE JAKO OBOR

Multidisciplinární obor = nabízí komplexní pohled

MEDICÍNSKÝ pohled = projevy zrak. vad (glaukom, katarakta, nystagmus, trubicovité vidění...)

EDUKAČNÍ pohled = vliv ZP na vzdělávání a výchovu (speciální pomůcky, úprava podmínek, rozvoj smyslů...)

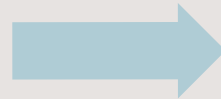

PSYCHOLOGICKÝ pohled = vliv ZP na rozvoj osobnosti (vývoj, psychika, prožívání)

OFTALMOLOGIE X OFTALMOLOGIE

OFTALMOLOGIE

Oftalmologie neboli **oční lékařství** je **obor medicíny**, zabývající se **anatomii, vývojem, fyziologií a patofyziologií** - onemocněním oka, zrakového nervu a přídatných očních orgánů, tedy slzné žlázy, očních víček a okohybných svalů. Zabývá se též **prevencí, léčbou a reedukací** těchto obtíží (Canadian Medical, 2020, srov. Květoňová, 2000, upraveno).

OFTALMOLOGIE

Oftalmopedie se zabývá **rozvojem, výchovou a vzděláváním** zrakově postižených. Předmětem této disciplíny je výzkum pedagogických jevů u zrakově postižených, cílem je **optimální rozvoj** osobnosti takto postiženého jedince, **příprava na povolání**, pracovní zařazení a **společenské uplatnění**. Jedná se o **podobor speciální pedagogiky** (Oftalmopedie, Hamadová et al., 2007; srov. Ludíková, 2003, upraveno).

OFTALMOLOGIE A SPOLUPRACUJÍCÍ OBORY

Navázání spolupráce v rámci různých oblastí = komplexnost + adekvátní kvalita života

MEDICÍNA = OFTALMOLOGIE, NEUROLOGIE, PEDIATRIE...

OPTOMETRIE = vyšetření zrakových funkcí, měření refrakčních vad a stanovování jejich korekce

PSYCHOLOGIE - psychoterapie, vývojová p., osobnost člověka a vliv ZP na psychiku
SOCIOLOGIE - společnost, sociální služby a možnosti rané péče

OFTALMOPEDIE A SPOLUPRACUJÍCÍ OBORY

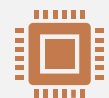
PEDAGOGIKA - vzdělávání (MŠ - VŠ) + úprava podmínek, asistent, vzdělávací akce, semináře, školení...

SPEIÁLNÍ PEDAGOGIKA - logopedie, surdopedie, psychopedie...; speciálně ped. diagnostika a další

PRÁVO A LEGISLATIVA - zákony a vyhlášky (108/2006 Sb., 561/2004 Sb., 72/2005 Sb. → 607/2020 Sb....), práva osob s postižením

IT - „KYBERNETIKA“ A MODERNÍ TECHNOLOGIE - vývoj a používání reedukačních a kompenzačních pomůcek, vývoj prototypů...

ELEKTRONIKA, OPTIKA, AKUSTIKA - světelné a akustické podmínky v místě pobytu/pohybu osoby se ZP, pomůcky a specializovaná zařízení

TERMINOLOGIE

- **POSTIŽENÍ = *Impairment (Schädigung)* = postižení znamená ztrátu nebo abnormalitu** psychické, fyziologické či anatomické struktury či funkce
- **HANDICAP (*Behinderung*) - vliv poruchy či postižení na práci člověka, jeho seberealizaci** a předpokládá **nemožnost dosažení cílů**

TERMINOLOGIE

- **DEPISTÁŽ** = vyhledání osob se ZP
- **DIAGNOSTIKA** = zjišťování stavu postižení v různých oblastech vývoje jedince, diagnóza - stanovení výsledku (např. retinopatie, katarakta apod.), speciálně-pedagogická a další, komplexní (spolupráce odborníků)
- **PREVENCE** = **opatření zamezující vzniku postižení, znevýhodnění v případě jeho vzniku pak brání rozvoji narušení** integrity osoby s postižením, vztahu s jeho okolím, pracovním a společenským uplatněním, u dítěte školní a mimoškolní prostředí (př. glaukom a prevence, oční cvičení a hygiena, osvětové akce - kavárna potmě, veď mě ve tmě...)
- **INTERVENCE** = **záměrné a cílevědomé upravování** narušené činnosti, spec.ped. **podpora** a **pomoc**, odstranění „bariér“ (logopedická intervence při NKS, pomoc psychologa, cvičení a pomůcky, pobytové akce...)

TERMINOLOGIE

- **Speciálně-pedagogické metody:**
  - **REEDUKACE** - postupy zaměřené na **zlepšení výkonu poškozených funkcí** (velmi individuální dle dané vady - např. zraková stimulace, reedukace zraku, ortopticko-pleoptická cvičení apod.)
  - **KOMPENZACE** - postupy zaměřené na **rozvoj nepoškozených funkcí**, které budou **nahrazovat** vzniklý deficit (stimulace - sluch, hmat, čich, chuť)
  - **REHABILITACE** - **(znovu)uschopnění** jedince z hlediska společenských vztahů = „**návrat do života**“, „znovuzískání ztracených schopností“ (výcvik chůze s bílou holí u později osleplých, nácvik sebeobslužných činností apod.)

TERMINOLOGIE

SOCIALIZACE

- obecně **celoživotní proces, osvojování specifických forem chování** a jednání, jazyku, poznatků, hodnot, kultury → **začleňování do společnosti**
- realizuje se tzv. sociálním učením
- podmíněna sociabilitou (individuální schopnost socializace)

RESOCIALIZACE

- proces **opětovného zařazení do společnosti** u jedinců se získaným postižením v průběhu života

TERMINOLOGIE

- **DŘÍVE:**

- **Slepec, slepý**
- **Slepota**
- **Zrakově postižený**
(postižení do popředí)

- **DNES:**

- **nevidomý**
- **nevidomost**
- **osoba se zrakovým postižením**
(osobnost člověka do popředí)
- v praxi užití všech termínů

A grayscale photograph of a person's lower legs and feet. The person is wearing blue jeans and brown sneakers. They are standing on a sidewalk with tactile paving (dome-shaped bumps). A white cane is visible, extending from the top right towards the bottom right, with its tip touching the tactile paving. The background is blurred, showing a street and some foliage.

OSOBA SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

Osoby se zrakovým postižením jsou lidé **s různými druhy a stupni snížených zrakových schopností**. Poškození zraku ovlivňuje činnosti v běžném životě a běžná optická korekce již nepostačuje. Zásadním problémem může být prostorová orientace, samostatný pohyb a komunikace (čtení, psaní) (SONS, 2016).

KLASIFIKACE OSOB SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

01

Osoby
SLABOZRAKÉ
- lehká,
střední, těžká

02

Osoby se
**ZBYTKY
ZRAKU**
Těžce slabý
zrak

03

Osoby
NEVIDOMÉ
praktická
nevidomost,
úplná n.

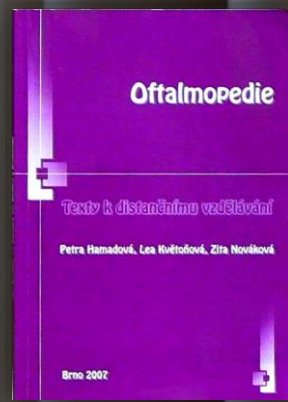
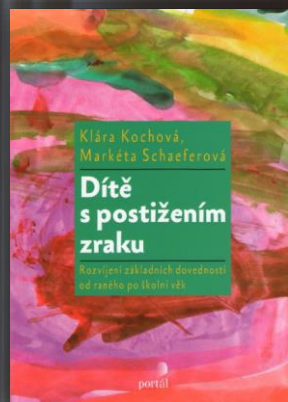
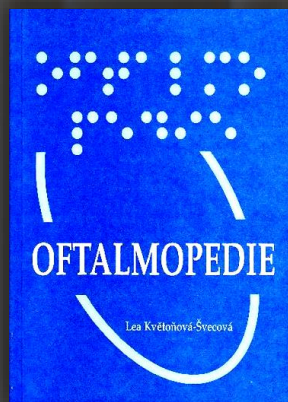
04

Osoby
s
**PORUCHAMI
BINOKULÁRNÍHO
VIDĚNÍ**

05

Zrakově
postižení
s
**KOMBINOVANÝM
POSTIŽENÍM**

LITERATURA

- **KVĚTOŇOVÁ, Lea. *Oftalmopedie. 2. dopl. vyd.* Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-84-2.**
- **KOCHOVÁ, Klára a Markéta SCHAEFEROVÁ. *Dítě s postižením zraku: rozvíjení základních dovedností od raného po školní věk.* Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0782-5.**
- **RÖDEROVÁ, Petra, Lea KVĚTOŇOVÁ a Zita NOVÁKOVÁ. *Oftalmopedie: texty k distančnímu vzdělávání.* Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-145-4.**

PŘÍŠTĚ:

**Tábor pro nevidomé
Veverská Bítýška**

DĚKUJI ZA POZORNOST.

ZDROJE

- <https://www.canadian.cz/cs/specializace/ocni-ofthalmologie/>
- <http://www.glaucomaweek.cz/>
- <https://www.instagram.com/p/Ci6aJbpJWM2/>
- <https://www.optikaestante.cz/2019/09/04/optometrie-co-to-je/>
- https://is.slu.cz/el/fvp/zima2020/UPPVBK011/um/Zaklady_specialni_pedagogiky_Opava.pdf?lang=en;stahnout=1;dk=GhhoCV7C
- <https://www.tecnoneo.com/2016/05/los-innovadores-braille-bricks-ayudan.html>
- <https://www.zakonyprolidi.cz/>
- <https://www.flickr.com/photos/nicolas-baltenneck/4016523113/>
- https://is.slu.cz/el/fvp/zima2020/UPPVBK011/um/Zaklady_specialni_pedagogiky_Opava.pdf?lang=en;stahnout=1;dk=GhhoCV7C
- <https://www.helpnet.cz/zrakove-postizeni/sluzby-pro-zrakove-postizene/rehabilitace>
- <http://katalogpo.upol.cz/zrakove-postizeni-nebo-oslabeni-zrakoveho-vnimani/intervence/4-3-3-intervencni-techniky-5/>
- KVĚTOŇOVÁ, Lea. *Oftalmopedie*. 2. dopl. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-84-2.
- KOCHOVÁ, Klára a Markéta SCHAEFEROVÁ. *Dítě s postižením zraku: rozvíjení základních dovedností od raného po školní věk*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0782-5.
- RÖDEROVÁ, Petra, Lea KVĚTOŇOVÁ a Zita NOVÁKOVÁ. *Oftalmopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-145-4.